

Nettverk fjord- og kystkommuner
c/o KS Bedrift
Postboks 1378 Vika
0114 OSLO



21. september 2016

Nærings- og fiskeridepartementet
Postboks 8090 Dep
0032 Oslo

Høringsuttale til nytt vekstsystem i havbruksnæringen

Nettverk fjord- og kystkommuner (NFKK) har fått nytt vekstsystem i havbruksnæringen til uttalelse. Styret har drøftet saken og har følgende innspill:

Produksjonsområder

NFKK er i utgangspunktet positiv til den nye ordningen som beskrives med produksjonsområder, dersom dette bidrar til ny og bærekraftig vekst samtidig som at det ivaretar kommunenes interesser på en bedre måte enn i dag. Når det gjelder antall produksjonsområder, de mer eksakte geografiske avgrensninger og modellen som foreslås for å fastsette om og hvor vekst kan tillates eller ikke, så vil NFKK være forsiktig med å mene noe som er absolutt. NFKK er imidlertid noe tvilende til om forslaget vil virke etter sin hensikt, og i tvil om bærekraftsbegrepet lider under en for smal definisjon.

NFKK tolker målet for en såpass stor endring i havbruksforvaltningen først og fremst å være tuftet på hensynet til villaksen og dyrevelferden i oppdrettsanleggene. Vi registrerer herunder stor diskusjon og ulike synspunkt innen de forskjellige fagmiljø, særlig knyttet til påvirkningen på villaksen. Her synes tvilen å komme den påstått forulempede til gode, og ikke motsatt. Når det gjelder dyrevelferden i anleggene, så er det grunn til å stille store spørsmålstegn ved de fastsatte grenseverdier som utløser handlingsplikt og derav hyppigheten og måten/-e man må foreta avlusning på. Det er vel grunn til å hevde at dette, i alle fall til dels, strider mot god dyrevelferd.

NFKK er også svært betenkt over den kollektive avstraffelsen som foreslås som sanksjons- og virkemiddel innenfor det enkelte produksjonsområde. Herunder er det grunn til å spørre om dette skyldes unnfalighet i forhold til mer konsekvent bruk av tilstrekkelige sanksjonsmidler opp mot den/de aktører som ikke etterlever de

gjeldende «spilleregler». I det hele tatt kan slik kollektiv avstraffelse lett føre til at man «retter baker for smed».

I det etterfølgende blir nok vårt innspill av mer generell karakter, og da opp i mot mulighetene, behovet og rammene for videre vekst i havbruksnæringa.

Tilhørighet i produksjonsområde

For NFKK er det viktig at konsesjoner primært har tilhold i den kommunen og i det produksjonsområdet det er gitt tillatelse i. Dette er viktig av to grunner: For det første fordi dette er kommuner som har brukt ressurser på å legge til rette for oppdrett og da bør det være en binding til kommunen. For det andre er det viktig at en ikke legger til rette for et system som «straffer» enkeltkommuner fordi lokaliteter er blitt mindre attraktive pga kommersielle aktørers tidligere bruk og drift. Det siste vil også bidra til at aktørene i større grad tar godt vare på de områdene og lokalitetene de opererer i og således redusere faren for smittespredning, lus og sykdom. I tillegg vil det også ivareta et viktig og anerkjent rettsprinsipp, som innebærer at «forurensere må betale».

Teknologiutvikling og incitament for økt innenlands bearbeiding

Vekstmulighetene og fleksibiliteten som gis i et nytt system må i større grad sees i sammenheng med et mål om å øke den innenlandske bearbeidingen. Dette henger naturlig nok sammen med viktigheten av nasjonens og kystens behov for økt innenlandsk verdiskaping og samfunnets delaktighet i denne. NFKK advarer mot at sentrale myndigheters forventninger til dette synes å ha blitt mindre fokusert, særlig ut fra samfunnets behov som er det stikk motsatte. Den teknologiske utviklingen gir mange nye muligheter, også i favør av mer innenlands bearbeiding. Det er derfor minst like viktig at den landbaserte industridelen stimuleres i den retning, slik man nå gjør i forhold til den sjøbaserte oppdrettsdelen. NFKK mener således at teknologiutvikling på bearbeidingssiden må få større oppmerksomhet, og det må vektlegges som viktig tiltak for å oppnå vekstmuligheter gjennom bedre og mer fleksible rammevilkår for oppdrettsdelen i næringen. Med andre ord: Utflagging av bearbeidingsdelen bør ikke premieres med eksklusive rettigheter i sjøallmenningen som blir større, bedre og mer fleksible.

NFKK vil for øvrig og herunder påpeke den paradoksale, og sannsynligvis uønskede, effekten som mangel på vekst gir. En stadig økende etterspørsel møtes med et fallende tilbud (les: negativ produksjonsvekst), og derav øker lønnsomheten, eller rettere - superprofitten øker enda mer. Dette gjør seg særlig gjeldende i forhold til primærleddet (oppdrettsdelen), og det gir fallende behov og motivasjon til å investere i markeder og høyere foredlingsgrad.

Bærekraftig transport og logistikk

Rammevilkårene for videre vekst må også ivareta en breiere definisjon av bærekraft. Herunder er transporten til markedene en svært viktig del. Denne må i langt større grad enn i dag gå via sjøveien, eventuelt via jernbane. For å oppnå dette må det etableres nødvendige incitament, men det må også kommuniseres tydeligere forventninger til vareeiere og transportører om å bidra til en slik omstilling.

Interkommunale kystsoneplaner

For å få til en bedre forvaltning av ressursene og næringen, vil NFKK kunne påta seg å være en pådriver for mer kunnskapsbaserte interkommunale kystsoneplaner. Det vil i seg selv bidra til å imøtekomme mye av formålet med de foreslåtte produksjonsområder. Det vil med andre ord bidra til bedre kompetanse, bedre arealutnyttelse, mer fleksibilitet og bærekraft. Man bør for øvrig avvente utfallet av regionreformen, for å se om dette gir nye forvaltningsgrenser som bør avstemmes best mulig opp mot formålet med og den geografiske avgrensningen av produksjonsområdene.

Teknologi og konseptutvikling for oppdrett i sjø

NFKK er opptatt av at Norge må utnytte og ta vare på de naturgitte og kulturelle fortrinn som er langs kysten. Først og fremst handler dette om en langstrakt og skjermet kystlinje med god utskifting og gunstige temperaturforhold, sammen med en relativt godt utbygd infrastruktur. Dernest handler det om nødvendig lokal og faglig respekt og kompetanse, som mennesker gjennom århundrer har utviklet i en dynamisk kystkultur. Teknologiutvikling og nye driftskonsepter må bygge opp under dette. Derfor mener bl.a. NFKK at landbasert oppdrett er feil vei å gå, fordi det vil kunne undergrave våre naturgitte og kulturelle fortrinn. Det vil også kunne gi feil prioritering i forhold til knapphet på tilgangen til bærekraftig energiproduksjon. Dog er NFKK positiv til, og tror, at oppdrett av postsmolt på land kan bidra til større fleksibilitet, bærekraft og produksjonskapasitet i sjø. Ved eventuelt å kombinere dette med lukkede sjøanlegg for en mellomfase av tilvekstdelen (f.eks. fra 0,5 til 1-1,5 kg), så vil man antakelig ta vesentlige skritt på veien for å oppnå formålet med det nye systemet som er mer fleksibilitet og bærekraftig produksjonsvekst, herunder og mer spesifikt: Det vil kunne gi positive effekter i forhold til miljø- og sykdomsutfordringer. NFKK mener dermed at slik teknologi- og konseptutvikling må bli det som prioriteres, dersom virkemiddelet «billige konsesjoner» er og blir nødvendige incitament. I forlengelsen av dette tør NFKK også mene at man bør være tilbakeholden med å tildele flere «gratis» konsesjoner som favoriserer såkalte offshore-løsninger. Her bør man bevilge seg tid til å høste erfaring med og fra de konsesjoner som allerede er tilgodesett slike anlegg.

For øvrig vil vi herunder påpeke at det er viktig at flest mulig får mulighet til å delta i teknologi- og konseptutvikling. Slik det nå er lagt opp, så vil det lett føre til at det stort sett blir de store som evner å komme opp med såkalte «banebrytende» og nye tekniske løsninger, fordi det presenteres i en innpakning som fordrer store, og for mange uoverkommelige investeringer. Oppdrettsnæringas historie har vist og viser at innovasjonsevnen er minst like stor hos små aktører som hos de store. Når det i tillegg kan synes å bli slik at mer eller mindre all vekst blir knyttet til nye utviklingskonsesjoner, vel da sitter vi igjen med noen få vinnere og mange, mange tapere inkludert kommunene.

Nettverk fjord- og kystkommuner (NFKK) representerer 59 kystkommuner over hele landet, der de aller, aller fleste har fiskeoppdrett i sine kommunale sjøområder. For oss er det viktig å poengtere at vi har et sterkt ønske om og behov for å bidra til ny og bærekraftig vekst for denne næringen. For å oppnå dette; så ser vi det som en klar forutsetning og åpenbar fordel, at samspillet med kommunene blir respektert og forbedret. Et nytt vekstsystem må derfor ivareta kommunenes interesser på en langt bedre måte enn i dag. Herunder må det også bidra til at det såkalte havbruksfondet blir mer en festtaler; det må med andre ord snarest bli materialisert og føre til utbetalinger til kommunene.

Hilsen

Med vennlig hilsen



Ole L. Haugen
Styreleder (NFKK)
Mobil: 905 78 433

Kopi: Stortingets næringskomité, finanskomité og kommunalkomité

Nettverk fjord- og kystkommuner (NFKK)

Adresse sekretariatet: NFKK - c/o KS Bedrift, postboks 1378 Vika, 0114 Oslo.
Tlf: 41 30 52 21